

ISOF Workshop 10.5.2023

SSH17 11-12.5.2023

Abstract

Utvecklingen av labiala primärdiftonger i perifer östnordiska

Monoftongeringens expansion norrut bromsade upp efter att i runsvensk tid ha nått centrala bygder i Mellansverige. Således förde ännu utflyttande medeltida bosättare med sig primärdiftonger till Estland, Finland och Norrbotten, [liksom eventuellt avvikande former av verben gå och stå](#).

Handböcker upprepar var primärdiftonger (delvis) bevarats till 1800- och 1900-talen, men mindre studerat är var vilka delar av ordförrådet har monoftongerats och hur detta har påverkat kontrast mellan */øy/, */öu/[øu] och */ø:/, samt sekundära fallande diftonger med assimilerat -g- (t.ex. *möulo* 'möglig' eller *pløidär* 'plöjd').

Genomgång av relevanta arvord i [Ordbok över Finlands svenska folkmål](#) röjer att */öu/ är välbevarad i nordliga Österbotten och delar av Östnyland (exempelord: [döv](#)). Annars gäller monoftongering eller sammanfall med efterföljare till */øy/. Bättre bevarad är */øy/, dock så att */øy/ ofta har monoftongerats i delar av Östnyland där */öu/ har bevarats (exempelord: [fösa](#), [nöta](#)).

Presentationen problematiserar var i ordförrådet fonemsammanfall har framskridit fonologiskt, var genom ordvis spridning och var genom inlåning från standardsvenska (om Österbotten synkront se [Wiik 2002](#)). Ett komparativt grepp anläggs, där vitt åtskilda bosättarmål i Norrbotten och Estland jämförs med varandra och med valda dialekter i Finland, bl.a. för att bedöma om materialet låter anta delvis tidig monoftongering i de medeltida utflyttarmålen.